

ФОРМУВАННЯ РОЗУМОВИХ УМІНЬ УЧНІВ У ПРОЦЕСІ ПРОЕКТНО-ТЕХНОЛОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Нагайчук О.В. *к.п.н. Уманський державний педагогічний університет
імені Павла Тичини м. Умань Україна*

Рівень розумового розвитку школярів визначає всі сторони і результати навчання: якість сформованих знань і умінь; пізнавальну активність учнів у розвитку їх мислення, творчих сил; продуктивність навчальної праці; можливість використання інтелектуальних умінь в будь-якій діяльності, в тому числі для ефективності трудової діяльності.

Поступово, в процесі проектно-технологічної діяльності під час ускладнення творчих проектів від класу до класу, школярі опановують основні компоненти розумової діяльності: аналіз, синтез, порівняння, узагальнення, доказ, класифікація, систематизація та інші.

У молодших класах методи розумової діяльності формуються в основному на емпіричному рівні, але досвід навчання свідчить, що вже в початковій школі можна і потрібно елементарно і доступно роз'яснювати учням деякі розумові прийоми (аналіз, порівняння). Найсприятливіші умови для оволодіння вміннями вчитися існують в середніх класах, так значно зростають пізнавальні здібності школярів, оскільки уроки поки що не переобтяжені великим і складним матеріалом. В старших класах, на уроках трудового навчання з використанням методів проектування, знання про способи розумової діяльності не тільки закріплюються, але і значно розширюються, поглиблюються, що дає можливість застосовувати їх на практиці для самостійної роботи над творчим виробом.

З метою вирішення питання, в якому саме класі, на уроках трудового навчання, доцільно здійснити перехід до теоретичного рівня засвоєння того

чи іншого прийому, як головні критерії слід враховувати: 1) необхідність усвідомленого оволодіння прийомом для розвитку мислення і засвоєння навчального матеріалу, 2) віковий рівень пізнавальних можливостей учнів. Оптимальний варіант, індивідуально підібраний для кожного прийому, може бути знайдений лише за умови, що братимуться до уваги всі багаточисленні чинники, що впливають на формування даного уміння. Не можна забувати, що між емпіричним і теоретичним рівнями формування навчально-пізнавальної діяльності не може бути жорсткої межі.

Робота учителя по формуванню розумових умінь у проектно-технологічній діяльності складається з таких ланок: діагностика початкового рівня розумових умінь учнів; планування навчальної роботи з метою розвитку розумових умінь; роз'яснення вчителем важливості і необхідності засвоєння певних розумових прийомів; інструктаж про їх зміст та способи оволодіння ними; проведення практичних вправ; оперативний контроль за ходом формування розумових умінь на кожному етапі проектно-технологічної діяльності; спостереження за можливостями учня використовувати розумові уміння в різноманітних ситуаціях; закріплення сформованого уміння з метою вироблення звички самостійно застосовувати набуті уміння в різних видах діяльності.

Проектно-технологічна діяльність школярів відіграє важливу роль в справі оволодіння прийомами навчально - пізнавальної діяльності, оскільки в її процесі формуються розумові уміння, відпрацьовуються навички активної розумової діяльності та правильної організації навчальної роботи, а крім того розвиваються прийоми самооцінки і самоконтролю.

Таким чином, тільки оволодівши повною мірою спеціальними розумовими уміннями, школярі можуть навчитися умінню вчитися.